

ANALIZA DRUGOG STUPA MIROVINSKOG SUSTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Hančić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:211:368184>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported/Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Martina Hančić

**ANALIZA DRUGOG STUPA
MIROVINSKOG SUSTAVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Martina Hančić

Matični broj: 0016123904

Studij: Ekonomika poduzetništva

ANALIZA DRUGOG STUPA MIROVINSKOG SUSTAVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Mentor/Mentorica:

Dr.sc. Ivana ĐunđekKokotec

Varaždin, rujan 2021.

Martina Hančić

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Martina Hančić potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

U radu je potrebno objasniti mirovinsku reformu te cjelokupni mirovinski sustav s naglaskom na drugi mirovinski stup i obavezne mirovinske fondove analizom njihova poslovanja, strukture ulaganja te njihovih zakonodavnih ograničenja. Temeljem sekundarnih podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga potrebno je analizirati broj i članstvo u obveznim mirovinskim fondova uz detaljnu analizu njihovih portfelja ulaganja, kategorija A, B i C. Također, potrebno je identificirati i objasniti važnost i utjecaj ovog stupa na cjelokupno gospodarstvo Republike Hrvatske te objasniti očekivane prinose i održivost budućih mirovina unutar istog.

Ključne riječi: Obvezni mirovinski fondovi; Tržište kapitala; Investicije; Mirovine

Sadržaj

Sadržaj.....	iii
1. Uvod.....	1
2. Metode i tehnike rada.....	2
3. Mirovinski sustav.....	3
3.1. Povijest Hrvatskog mirovinskog sustava.....	3
3.1.1. Počeci Hrvatskog mirovinskog osiguranja.....	3
3.1.2. Mirovinsko osiguranje između dva svjetska rata.....	4
3.1.3. Mirovinsko osiguranje u razdoblju 1945.-1990.....	5
3.1.4. Mirovinski sustav nakon stjecanja državne neovisnosti.....	5
3.2. Reforme Hrvatskog mirovinskog sustava.....	6
3.3. Vrste mirovinskih sustava.....	8
3.4. Struktura Hrvatskog mirovinskog sustava.....	10
3.4.1. Prvi stup mirovinskog osiguranja.....	11
3.4.2. Drugi stup mirovinskog osiguranja.....	11
3.4.3. Treći stup mirovinskog osiguranja.....	12
4. Subjekti drugog stupa.....	14
4.1. Banka skrbnik.....	14
4.2. Obvezna mirovinska društva i mirovinski fondovi.....	14
4.3. Središnji registar osiguranika.....	15
4.4. Mirovinska osiguravajuća društva.....	15
4.5. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga.....	16
5. Obvezni mirovinski fondovi.....	17
5.1. Kategorije obveznih mirovinskih fondova.....	18
5.1.1. A kategorija.....	18
5.1.2. B kategorija.....	19
5.1.3. C Kategorija.....	19
5.2. Članstvo u obveznom mirovinskom fondu.....	20
5.3. Brojčano stanje mirovinskih fondova.....	22
5.4. Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova.....	23
5.5. Neto imovina obveznih mirovinskih fondova.....	25
6. Oblici mirovina.....	26
6.1. Starosna mirovina.....	26
6.2. Prijevremena starosna mirovina.....	27
6.3. Invalidska mirovina.....	27

6.4. Obiteljska mirovina.....	28
6.5. Korisnici mirovina 2020. godine.....	29
6.6. Budućnost mirovina.....	29
7. Važnost drugog mirovinskog stupa.....	31
7.1. Utjecaj na gospodarstvo.....	31
7.2. Mirex indeks.....	33
8. Zaključak.....	34
9. Popis literature.....	35
Literatura s interneta.....	35
Popis slika.....	39
Popis tablica.....	39

1. Uvod

Ovaj rad obuhvaća detaljnu analizu drugog stupa mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj. Svaka osoba nakon školovanja trebala bih biti upoznata sa načinom djelovanja mirovinskog sustava i pravilima za učlanjivanje u obavezne mirovinske fondove kako bih već u početku zaposlenja gradila svoju bolju budućnost.

Navedenu temu izabrala sam iz razloga jer sam željela detaljno proučiti na koji način funkcionira mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj i koja je svrha ulaganja u drugi mirovinski stup koji se temelji na individualnoj kapitaliziranoj štednji.

U prvom dijelu bit će objašnjen mirovinski sustav, njegovi počeci i najvažniji događaji. Promatrajući povijest Hrvatskog mirovinskog sustava dogodilo se nekoliko značajnijih promjena. U samim počecima, mirovinsko osiguranje se ugovaralo sukladno određenoj vrsti zanimanja poput rudara koji su obavljali visokorizične poslove. Nakon njih mirovinsko osiguranje počelo se širiti i unutar drugih zanimanja. Posljedice rata dovele su do velikog broja umirovljenih osoba. S ciljem poboljšanja mirovinskog sustava 1999. godine provedena je mala reforma, dok je 2002. godine provedena velika reforma.

Nadalje, detaljno je opisana struktura Hrvatskog mirovinskog sustava te provedena analiza obveznih mirovinskih fondova. Također, navedene su vrste mirovina koje se isplaćuju, korisnici istih te procjena budućeg stanja mirovina. U radu su navedeni i objašnjeni subjekti koji pripadaju drugom stupu te iznesena važnost samog drugog stupa na gospodarstvo i objašnjeni prinosi MIREX-a. Na kraju samog rada iznesen je zaključak te prikazana literatura, popis slika i popis tablica.

2. Metode i tehnike rada

Prilikom pisanja rada koristila sam se sekundarnim izvorima podataka koji su prikupljeni iz različitih vrsta stručne literature, knjiga, članaka i internetskih stranica. Također analizirala sam mjesečna i godišnja izvješćasa stranica Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA), Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO) te obveznih mirovinskih fondova.

3. Mirovinski sustav

Šimurina i ostali (2012.) navode da se sustav mirovinskog osiguranja ubraja u najvažniji sustav socijalne politike svake države koji pokriva rizike starosti, trajne nesposobnosti ostvarivanja dohotka te pruža određenu vrstu zaštite osobama nakon što osigurana osoba umre.

„Mirovinski je sustav skup pravnih normi, financijskih i institucionalnih aranžmana kojima se regulira osiguranje od rizika starosti, invalidnosti i gubitka hranitelja.“(Puljiz, 2007, str. 164).

„Mirovinski se sustav u pravilu sastoji od nekoliko podsustava definiranih s obzirom na kategorije osiguranika, način financiranja, upravljanje mirovinskim fondovima, raspodjelu mirovina i slično.“ (Puljiz, 2007, str. 164).

Mirovinski sustav kroz ekonomsku i socijalnu ulogu osiguranja financira onu ljudsku populaciju koja je tijekom životnog vijeka dala svoj doprinos društvu kroz rad te im omogućava sredstva za pokrivanje osnovnih životnih potreba („Radnička fronta“, bez dat.).

3.1. Povijest Hrvatskog mirovinskog sustava

Puljiz (2007) navodi da su u prošlosti skrb o djeci, nemoćnim i starim osobama uglavnom su obavljale njihove obitelji. U nekadašnjoj Vojnoj krajini tijekom predindustrijskog razdoblja osnivale su se kućne zadruge sa velikim brojem članova koje su brinule o starim i nemoćnim osoba. Takav princip skrbi primjenjuje se i danas u mnogim siromašnim i nerazvijenim državama (Puljiz, 2007, str. 165).

3.1.1. Počeci Hrvatskog mirovinskog osiguranja

Počeci mirovinskog osiguranja temeljili su se na doprinosima od strane radnika i poslodavaca te ulaganjem u mirovinske fondove. Takav način tripartitnog upravljanja javlja se 1889. godine na području Njemačke. Nakon Njemačke, takav princip zakonodavstva počele su primjenjivati i druge kontinentalne i europske zemlje. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća u početnim oblicima preko Austrije dospjelo je i na hrvatsko područje. Prve mirovine dodjeljivale su se prema određenim kategorijama državnih službenika i vojnicima, odnosno njihovoj obitelji. U Narodnim novinama tijekom 1870. godine objavljen je članak „U pogledu

mirovinah organa središnje vlade faktično obavljavše od god. 1849. do god. 1867.“ kojim je uređeno mirovinsko osiguranje državnih službenika, podvornika i njihovih obitelji. Zaposlenici u rudnicima koji su se svakodnevno susretali sa različitim opasnostima i smrtnim slučajevima svojih kolega, odlučili su osnovati udruhu uzajamne pomoći tzv. bratinskih blagajni. Godine 1833. u Rudama pokraj Samobora osnovana je prva hrvatska rudarska bratinska blagajna. Nakon toga osnovano je još nekoliko bratinskih blagajni na području Drniša, Ivanca, Kalnika, Krapine i Golubovca. Najvažnija funkcija bratinskih blagajni bila je financijska zaštita obitelji prilikom nastupa ozljede ili smrti te osiguranje financija tijekom starosti. Nakon rudara, na isti način počelo je udruživanje i drugih gospodarskih djelatnosti (Puljiz, 2007, str. 165/166).

3.1.2. Mirovinsko osiguranje između dva svjetska rata

Tijekom razdoblja između dva svjetska rata započinje nagli razvoj i način funkcioniranja hrvatskog mirovinskog osiguranja. Najvažnija godina tijekom tog razdoblja je 1922. kada je donešen Zakon o osiguranju radnika (ZOR) prema kojem se zahtijevalo da svi radnici ugovore određenu vrstu obaveznog socijalnog osiguranja. Taj zakon je sadržavao bismarckova načela prema kojima su donešena pravila socijalnog osiguranja, odnosno doprinose koje su trebali izdvajati radnici i poslodavci, različite vrste fondova i tripartitni način upravljanja. Radnici su se osiguravali od najviše zastupljenih nepogodnosti koje su dominirale u tom razdoblju poput nesretnih slučajeva na poslu, bolesti invalidnosti i starosti. Mirovinski fondovi prvenstveno su bili financirani od strane radnika i poslodavaca, dok s druge strane osiguranja od nesreća koja su se događala na poslu trebali su financirati sami poslodavci prema prvom bismarckovom zakonu. Kako bih što veći broj osoba poznao temeljne odredbe Zakona o osiguranju radnika osnovan je Središnji ured za osiguranje radnika (SUZOR) kojim su upravljali predstavnici radnika i poslodavaca. Poslodavci i radnici financirali su mirovinsko osiguranje plaćanjem 3% od osigurane osnovice/zarade uz načelo kapitalizacije. Kako bi radnici mogli ići u starosnu mirovinu morali su raditi čak do 70. godine života. Ukoliko je osoba bila nesposobna za rad zbog invaliditeta dobivala je trećinu zarade kao i zdrave osobe sa istim statusom. Zakon o socijalnom osiguranju iz 1992. godine započinje svoju primjenu tek 1937. godine pod prisilnim zahtjevima od strane različitih sindikalnih udruženja i Središnjeg ureda socijalnog osiguranja sa sjedištem u Zagrebu. Također započinje primjena mirovinskog osiguranja službenika po uzoru na Austrijsku pravnu tradiciju. Možemo zaključiti da je sistem različitim mišljenjima bio podijeljen u vezi uvjeta za ostvarivanje davanja ali i samog financiranja istih (Puljiz, 2007, str. 167/168).

3.1.3. Mirovinsko osiguranje u razdoblju 1945.-1990.

Nakon Drugog svjetskog rata, u vrijeme Jugoslavije dolazi do naglog razvitka mirovinskog sustava. Godine 1947. započinje vrijediti Zakon o socijalnom osiguranju radnika, namještenika i službenika. Također, Državni zavod za socijalno osiguranje započinje biti pod državnom kontrolom. Država iz svog proračuna financira isplatu mirovina i ostalih socijalnih davanja koja se daljnjim protokolom raspodjeljuju po određenim kategorijama. Zbog ratnih posljedica, ponajviše invaliditeta građana, broj umirovljenika bio je vrlo visok, pa je tako veći postotak osoba bio u invalidskoj mirovini u odnosu na starosnu. Početkom 1950. godine započinje decentralizacija u vidu načina upravljanja socijalnim osiguranjem. Skupštine i Upravna tijela zaslužna su za odluke o financiranju mirovina i ostalih socijalnih davanja. Visina doprinosa koja će se isplaćivati od 1957. godine regulira se na temelju Saveznog društvenog plana te se zdravstveno osiguranje započinje sagledavati kao zasebna grana. Također, započinje organizacija tijela po općinama, skupštinama te federacijama. Vrlo važna je i 1964. godina kada je donesena nova zakonska regulativa kojom su građani mogli ugovoriti dodatna ulaganja u dobrovoljno mirovinsko osiguranje ukoliko nisu imali ugovoreno obvezno mirovinsko osiguranje. Nadalje, 1980. godine omogućeno je mirovinsko osiguranje za poljoprivrednike na temelju njihovog katastarskog prihoda te ostalih prihoda koje ostvaruju (Puljiz, 2007, str 168/169).

3.1.4. Mirovinski sustav nakon stjecanja državne neovisnosti

Prema Ustavu Republike Hrvatske koji je donesen 1990. godine svaka zaposlena osoba i članovi njezine obitelji dobivaju određenu socijalnu zaštitu i sigurnost ukoliko nastupi bolest ili smrt. Sukladno tome, dolazi do izmjene Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju i Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju individualnih poljoprivrednika te je osnovan Republički fond koji je bio namijenjen radnicima, osobama koje su same privređivale za sebe i poljoprivrednika na svojim poljima. Nakon stjecanja neovisnosti preuzete su odredbe iz zakona koje su donesene u prijašnjem razdoblju. Tijekom dvadesetih godina dolazi do privatizacije državnih poduzeća nakon čega veliki broj trgovačkih društava svoje dionice prenosi u mirovinske fondove. Zbog neadekvatnog upravljanja sredstvima, stalnim zatvaranjem poduzeća, nesređenosti portfelja dolazi do pada vrijednosti portfelja te samim time pada vrijednost ukupnih sredstava za financiranje mirovina. Također, veliki utjecaj na pogoršanje stanja mirovinskog sustava imao je Domovinski rat koji je ostavio značajne posljedice (Puljiz, 2007, str. 172).

3.2. Reforme Hrvatskog mirovinskog sustava

Cilj svake razvijene i tranzitne države je izgraditi kvalitetnu reformu mirovinskog sustava koja podrazumijeva socijalno prihvatljiv i financijski stabilan mirovinski sustav. Država mora uz niz složenih procesa uložiti velike napore kako bi osigurala prihvatljive mirovine a ujedno i očuvala stabilan financijski sustav koji će utjecati na sigurnost i odgovornost pojedinca za prihode u starosti. Kako bi reforma mirovinskog sustava bila učinkovita vrlo je važno istovremeno provoditi reforme na tržištu rada te u obrazovnom sustavu kako bi gospodarstvo stvorilo konkurentsku prednost te na taj način potaknulo stanovništvo da duže ostaje u radnom odnosu i na taj način olakšava financiranje tekućih imovina. U najvažnije čimbenike koji osiguravaju stabilnost i održivost mirovinskog sustava spadaju demografski i gospodarski čimbenici te zakonski propisi. Kao i većina država, Hrvatska se tijekom godina susretala sa brojnim problemima zbog neracionalnog promišljanja i donošenja naglih odluka. („Raiffeisen istraživanja“ [RMF], bez dat.)

„Nepovoljan omjer umirovljenika i osiguranika (1:1,36) u konačnici je doveo do velikih udjela izdataka za mirovine i mirovinske doprinose u BDP-u, velikog deficita mirovinskog sustava temeljenog na međugeneracijskoj solidarnosti i niskog omjera prosječne mirovine prema prosječnoj plaći.“ (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja, Primorac, 2012, str. 58).

Zbog takvog stanja, javila se potreba za izvedbom kvalitetne reforme sa ciljem poboljšanja kvalitete djelovanja cjelokupnog sustava. Kako bi reforma bila adekvatno provedena utemeljenu Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja (HAGENA) i Središnji registar osiguranika (REGOS). Godine 2006. ovlasti HAGENE preuzima Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja, Primorac, 2012, str. 59).

„HANFA predstavlja regulatornu i nadzornu instituciju koja štiti interese članova mirovinskih fondova i korisnika mirovina i ostalih mirovinskih davanja iz mirovinskog osiguranja na temelju kapitalizirane štednje. REGOS je institucija koja prikuplja doprinose i vodi individualne račune osiguranika te najmanje jednom godišnje izvještava osiguranike o njihovim sredstvima.“ (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja, Primorac, 2012, str. 59).

Tijekom 1999. godine započinje razdoblje provođenja određenih mjera s ciljem poboljšanja sustava. Navedeno razdoblje možemo nazvati i malom reformom koja se zauzimala za uspostavu trodijelnog mirovinskog sustava, povećanje broja godina za pravo ulaska u starosnu mirovinu, povećanje vremenskog roka za obračunavanje mirovina, promjenu načina usklađivanja mirovina, novi stroži uvjeti za invalidske mirovine i sl. („RMF“, bez dat.)

Nadalje, reformom se željelo srediti i stabilizirati pravno i financijsko stanje u mirovinskom sustavu, potaknuti plaćanje doprinosa i produžiti radni vijek, uspostaviti socijalnu solidarnost, ukinuti pojedina prava koja ne pripadaju sustavu mirovinskog osiguranja i omogućiti razne pogodnosti za pojedine skupine osiguranika. U prvom stupu mirovinskog sustava došlo je do nekolicine promjena poput podizanja dobne granice za prijevremenu starosnu i starosnu mirovinu za 5 godina, uključujući prijelazno razdoblje od 1999. godine do 2007. godine. Također, izmijenjena je definicija invalidnosti, promijenjena je formula kojom se uređuju uvjeti za mirovine te ukinuto pravo kojim se definirao iznos minimalne mirovine, zaštitni dodatak koji se dobivao uz mirovinu ukinuta jednokratna naknada za osobe koje su oboljele ili se ozlijedile izvan rada. Mala reforma je doprinijela smanjenju broja umirovljenih osoba tijekom 2000. godine, što je pridonijelo održivosti mirovinskog sustava kao prvobitnog cilja (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja, Primorac, 2012, str. 59/60).

Tijekom siječnja 2002. godine mirovinski sustav započinje drugu fazu reforme koja je zaslužna za promjenu načina financiranja mirovina iz dosadašnjeg državnog sustava u mješoviti koji uključuje državni i privatni.

Neki od ciljeva koji su se željeli postići reformom su:

1. dugoročna financijska stabilnost
2. promjene u drugom i trećem stupu vezane uz određivanje visine mirovina kao uzrok demografskih promjena
3. povećanje razinerozina uz plaćanje manjih doprinosa
4. poticati odgovornost populacije
5. potaknuti društvo na povećanje domaće štednje, razvoj tržišta kapitala te povećanje investicijskog i gospodarskog rasta (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja, Primorac, 2012, str. 60).

Važna promjena koja je proizašla iz druge velike reforme bilo je uvođenje trodijelnog mirovinskog osiguranja uz novo uređenje mirovinskog sustava. Novi mirovinski sustav Republike Hrvatske od tada čine obavezan I. stupna temelju generacijske solidarnosti, obavezan II. stup temeljena individualnoj kapitaliziranoj štednji i dobrovoljan III. stup temeljen na individualnoj kapitaliziranoj štednji. Uvođenjem II. stupa mirovinskog osiguranja državu je zadesio tranzicijski trošak u iznosu od 5 milijardi kuna. U I. stupu međugeneracijske solidarnosti dolazi do manjka resursa koji je na kraju pokriven iz državnog proračuna. Uvođenje trodijelnog mirovinskog osiguranja omogućilo je umirovljenicima veće mirovine te samim time dovelo do poboljšanja uvjeta života tijekom starosti. Prvobitni cilj bio

je povećati prinose obveznih fondova za 2% iznad stope inflacije, iako su promatrajući sadašnjost postignuti puno bolji rezultati („RMF“, bez dat.).

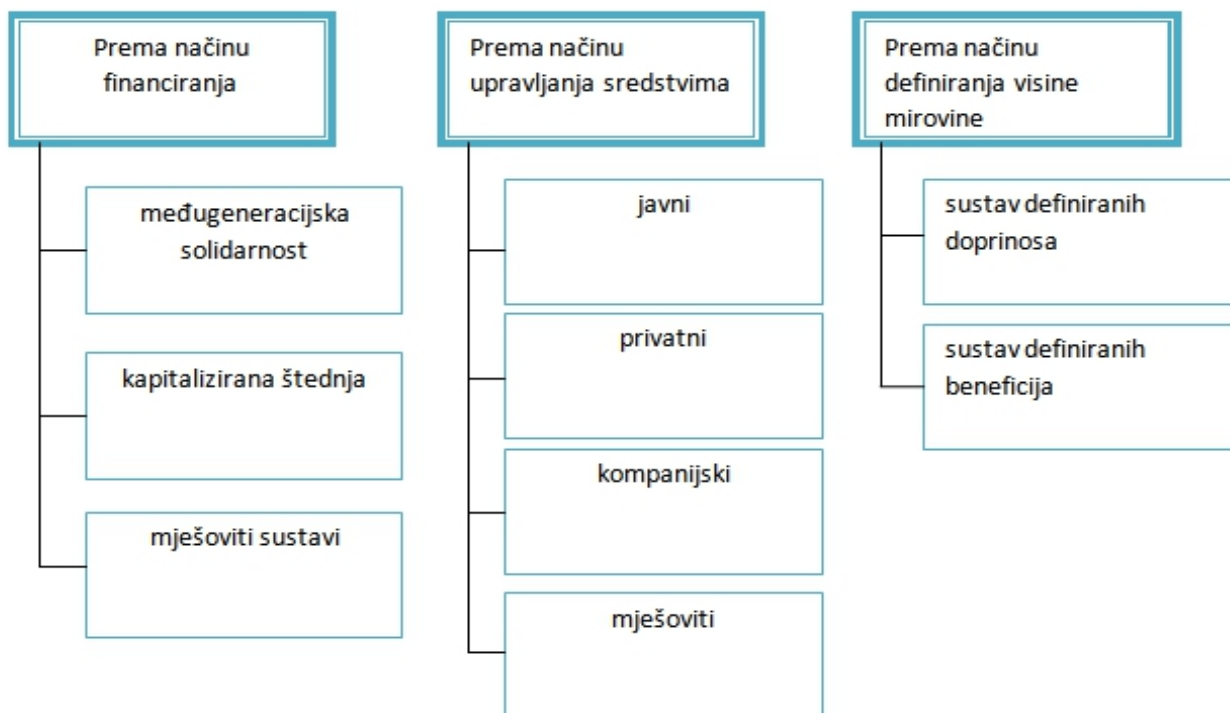
Prema Puljizu promatrajući sadašnje razdoblje možemo uočiti da je sve više starijeg stanovništva zbog čega dolazi do generacijske neravnoteže. Iz tog razloga manje zastupljene osobe mlađe životne dobi moraju uzdržavati sve veći broj umirovljenika. Prema statističkim podacima Republika Hrvatska je 2001. godine imala 15,9% stanovništva sa više od 65 godina, 2005. godine taj postotak je narastao na 16,9% a očekivanja za 2050. godinu su da će u toj dobi biti zastupljeno 24,3% stanovnika (Puljiz, 2007, str. 178).

Mirovinski sustav je tijekom posljednje gospodarske krize poduzeo još neke mjere s ciljem poboljšanja održivosti. Najvažnija promjena bila je pomicanje dobne granice za odlazak žena u starosnu mirovinu, promjena uvjeta prijevremenog umirovljenja te pomicanje dobne granice u budućnosti za oba spola. Kako stanovništvo postaje sve starije u budućnosti sigurno slijedi nastavak mirovinske reforme (Andabaka A., Arčabić V., Barić V., Beg M., Bogdan Ž., Čavrak V., Družić I., Družić M., Gelo T., Globan T., Kovačević Z., Nadoveza O., Raguž K.I., Rogić D.L., Sekur T., Smolić Š., (2016.) str 195).

3.3. Vrste mirovinskih sustava

Postoji nekoliko vrsta kriterija prema kojima se mogu razlikovati mirovinski sustavi, a mogu se podijeliti na:

1. Kriterij načina financiranja
2. Kriterij načina upravljanja sustavom
3. Kriterij načina definiranja visine mirovine u sustavu (Šimurnina, Šimović, Mihelja Žaja, Primorac, 2012, str. 55).

Slika 1: Vrste mirovinskih sustava

(Izrada autorice prema: Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja, Primorac, 2012.)

Prema kriteriju načina financiranja mirovinski sustav možemo podijeliti na međugeneracijsku solidarnost, kapitaliziranu štednju i mješoviti sustav. Mirovinski sustav međugeneracijske solidarnosti financira se iz tekuće uplate doprinosa, odnosno trenutno aktivni zaposlenici plaćaju mirovine sadašnjim generacijama umirovljenika. Na primjeru moje obitelji, mirovine umirovljenika ujedno i moje bake i djeda, financiraju moji roditelji koji su zaposleni te druge zaposlene osobe. Nakon umirovljenja mojih roditelja, njihove mirovine financirat će tada zaposleni građani. Glavna karakteristika mirovinskih sustava koji se temelje na kapitaliziranoj štednji je da zaposlenici izdvajaju određeni dio za doprinose a istovremeno izdvajaju određeni iznos za vlastite buduće mirovine. Navedeni sustav izuzetno pozitivno utječe na gospodarstvo države jer se povećava razina nacionalne štednje koja pridonosi većem postotku investiranja i ulaganja u budući razvoj. Zadnja podjela odnosi se na mješoviti mirovinski sustav koji je kombinacija prva dva navedena sustava te se primjenjuje u većini razvijenih zemalja (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja, Primorac, 2012, str.56).

Sljedeća podjela prema načinu upravljanja sredstvima dijeli se na javni, privatni, kompanijski i mješoviti sustav. Javni obvezni mirovinski sustav u većini zemalja odnosi se na cjelokupno zaposleno stanovništvo. Iako je u svojim počecima bio izrazito jeftin i osiguravao visoke iznose mirovina, postao je osjetljiv na demografsku tranziciju, odnosno starenje stanovništva i probleme koji proizlaze iz sustava međugeneracijske solidarnosti. U odnosu na javni mirovinski sustav sa suprotnim karakteristikama razvio se privatni mirovinski sustav. Susrećemo ih u velikim poduzećima, različitim granama djelatnosti te sindikalnim udruženjima. Najvažniju ulogu imaju privatni mirovinski fondovi koji funkcioniraju na način da članovi uplaćuju određene doprinose, zatim se ta sredstva ulažu u različite imovine te članovi imaju pravo na isplatu redovitih mjesečnih primanja. „Prednost ove vrste fondova je racionalnije upravljanje imovinom, pojačana odgovornost pojedinca za vlastitu sudbinu, fondovi se mogu bolje usmjeriti u investicije na nacionalnom platnu te su usklađeniji s tržištem.“ (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja i Primorac, 2012, str. 57).

Sljedeća podjela odnosi se na kompanijski mirovinski sustav kojeg uobičajeno reguliraju velike korporacije s ciljem da zadovolje različite vrste interesa svojih zaposlenika a ujedno i ugovaraju dodatna dobrovoljna mirovinska osiguranja. Ukoliko se kombiniraju elementi iz javnog i privatnog mirovinskog sustava nastaje mješoviti mirovinski sustav kojikoristi pozitivne strane iz oba navedena sustava što ga čini vrlo uspješnim (Šimurina, Šimović, Mihelja-Žaja i Primorac, 2012, str. 57).

3.4. Struktura Hrvatskog mirovinskog sustava

Strukturu Hrvatskog mirovinskog sustava čine 3 stupa. Prvi i drugi stup mirovinskog osiguranja su obavezni, a treći stup je dobrovoljan za osobe koje žele dodatno štedjeti.

„Prvi i drugi stup mirovinskog osiguranja možemo zamisliti kao dva uporišta na kojima počiva most, a treći stup možemo si dočarati kao arhitektonski dodatak na mostu bez kojeg bi on mogao, ali upravo pomoću tog dodatka postaje arhitektonski kvalitetniji.“ („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA]“, bez dat.).

„Sustav mirovinskog osiguranja uređen je nizom zakona koji reguliraju njegovu učinkovitost, a to su:

1. Zakon o mirovinskom osiguranju
2. Zakon o obveznim mirovinskim fondovima
3. Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima
4. Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima
5. Pripadajući podzakonski akti ([HANFA, bez dat.]“

„Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj čine:

1. obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti
2. obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje
3. dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (Zakon o mirovinskom osiguranju NN115/18).“

3.4.1.Prvi stup mirovinskog osiguranja

Prvi stup mirovinskog osiguranja temelji se na generacijskoj solidarnosti i obavezan je za sve zaposlene osobe. Obveznici prvog stupa su zaposlenici koji iz svojih bruto plaća uplaćuju 15% za Državnu riznicu, odnosno sredstva pristižu na račun Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Prikupljena novčana sredstva financiraju mirovine sadašnjih umirovljenika („PBZ obvezni mirovinski fondovi[PBZ FOND]“, bez dat.).

Građani koji sutijekom 2020. godine napunili 50 ili više godina i građani sa manje od 50 godina ali napunjenih 40 godina života mogli su ostati osiguraniu prvom stupu bez da se uključuju u drugi stup. Njihovi doprinosi se obračunavaju na način da mjesečno iz plaće izdvajaju 20% za mirovinsko osiguranje (E- Građani, bez dat.).

Osnovna načela prvog stupa mirovinskog osiguranja uključuju uzajamnost i solidarnost. „Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, osiguranicima se na načelima uzajamnosti i solidarnosti obvezno osiguravaju prava za slučaj starosti, smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine (pravo na starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu, invalidsku mirovinu, privremenu invalidsku mirovinu, obiteljsku mirovinu, najnižu mirovinu, osnovnu mirovinu).“ („migracije.hr“, bez dat.).

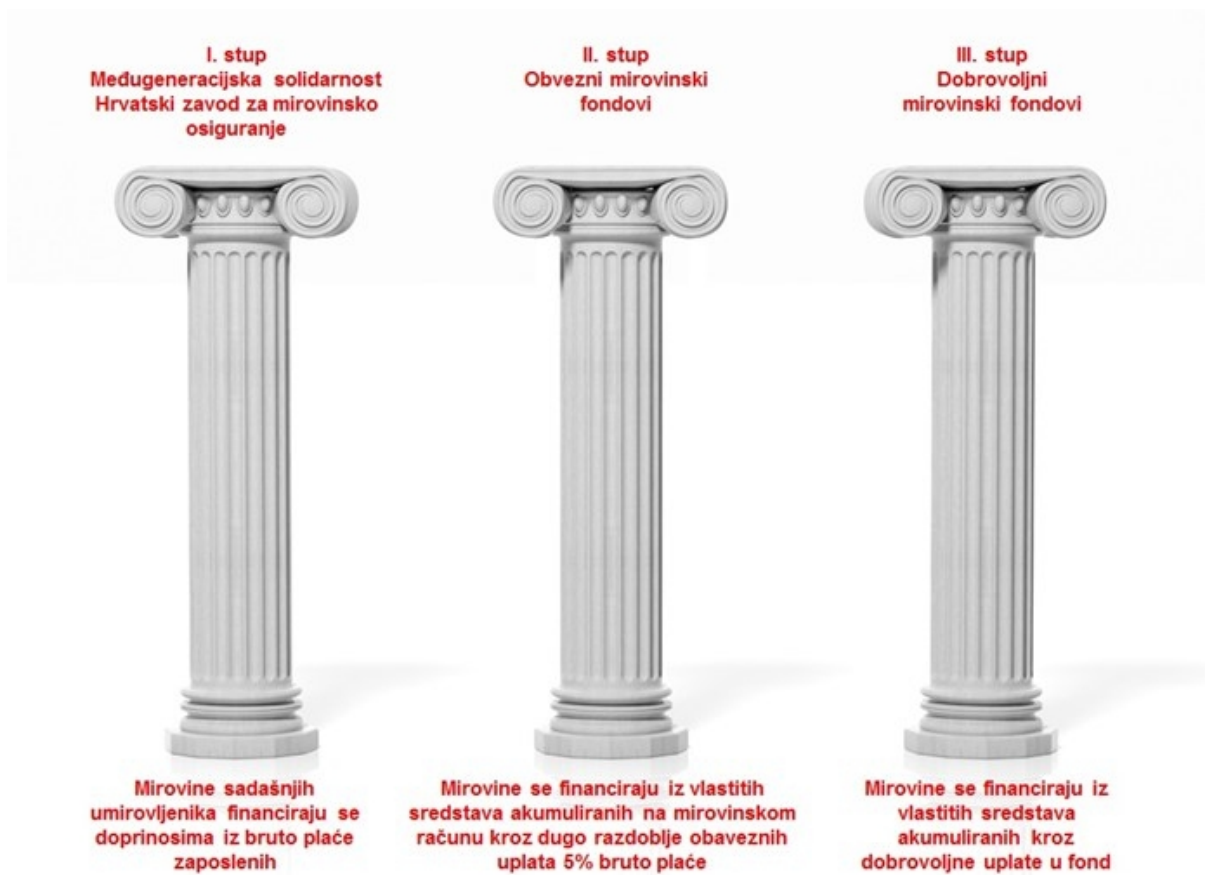
3.4.2.Drugi stup mirovinskog osiguranja

Svaka osoba koja je mlađa od 40 godina prema zakonu dužna je uključiti se u drugi stup mirovinskog osiguranja koji podrazumijeva generacijsku solidarnost. Sa prvim zapošljavanjem osoba je dužna prema zakonu tijekom nadolazećih 30 dana prijaviti se u obavezni mirovinski fond. Ukoliko osiguranik ne odabere sam željeni fond, Središnji registar osiguranika prema zakonskim pravilima osobu sam prebacuje u mirovinski fond kategorije A.

Odluku o tome koji će mirovinski fond osoba odabrati moguće je izvršiti osobno od strane službenika koji radi u REGOS-u, u prostorijama Fineili se obratiti preko e-usluge na web stranici REGOS-a. Osiguranik iz bruto plaće svaki mjesec izdvaja 20% sredstava, od toga 15% od ukupnih sredstava osoba je dužna proslijediti na račun HZMO, a 5% od ukupnih sredstava prelazi na osobni račun osiguranika („PBZ FOND“, bez dat.). Na taj način želi se potaknuti osiguranike na veću odgovornost a samim time i bolju financijsku sigurnost starijih osoba u budućnosti. Osiguranici u prvom i drugom stupu koji su ispunili sve zakonske uvjete za ulazak u starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu sa 01.01.2019. godine imaju pravo na odabir između mirovine isključivo iz prvog stupa i mirovinu iz oba stupa. Ukoliko se odabere mirovina iz oba stupa, mirovina iz prvog stupa određuje se za staž navršen do 31. prosinca 2001. godine uz dodatnih 27%, dok se osobama koje navršše traženi staž od prvog siječnja 2002. godine dodaje 20,25% koji se određuje prema određenom faktorupram visini osnovne mirovine (0,75%) („migracije.hr“, bez dat.).

3.4.3. Treći stup mirovinskog osiguranja

Glavna karakteristika trećeg stupa mirovinskog osiguranja je dobrovoljno učlanivanje koje se temelji na individualnoj kapitaliziranoj štednji. Ovisno o visini iznosa kojeg osiguranik plaća tijekom razdoblja isplaćuje se mirovina u budućnosti. Kako bi država potaknula potencijalne osiguranike da ugovore takav oblik štednje uplate subvencionira poticajima. Osiguranik može istovremeno biti član više dobrovoljnih mirovinskih osiguranja, ali poticaje može primati samo u jednom. Država nudi 15% od iznosa kojeg je član uplaćivao tijekom prethodne godine, ali najveći ulog ne smije prelaziti 5000 kn po članu tijekom jedne godine. Ukoliko član želi koristiti sredstva koja je uplaćivao tijekom godina prije nego stekne zakonske uvjete za ulazak u mirovinu mora napuniti minimalno 55 godina života. Također, član može birati hoće li mu sredstva biti isplaćena doživotno ili privremeno. Ukoliko je član tijekom dobrovoljne štednje uplatio manje od 50 000 kn moguće je izvršiti isplatu u obliku privremene isplate mirovine. Član je obvezan potpisati ugovor u kojem ističe koji mirovinski program želi sprovesti. Ukoliko član umre a prethodno je prikupljena sredstva prebacio u MOD ili želio da mu se ta sredstva isplate iz fonda u tom slučaju sredstva nasljeđuje njegova obitelj („PBZ FOND“, bez dat.).

Slika 2: Stupovi mirovinskog osiguranja

(Izvor: „HANFA“, bez dat.)

4. Subjekti drugog stupa

U najvažnije subjekte mirovinskog sustava koji se temelji na obveznoj kapitaliziranoj štednji spadaju društva koja su subjekti koji pripadaju javnom pravu. U navedenu skupinu pripadaju banka skrbnik, mirovinska društva koja pripadaju skupini obveznih društva, obvezni mirovinski fondovi, osiguravajuća društva, Središnji registar osiguranika i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (Šimović J., Arbutina H., Mijatović N., Rogić Lugarić T., Cindori S., (2010).

4.1. Banka skrbnik

Banka skrbnik ima značajnu ulogu u cjelokupnom mirovinskom sustavu. Prema Štimcu (2002.) skrbništvo nad vrijednosnim papirima skup je usluga što ih neka financijska institucija pruža svojim klijentima u domeni poslovanju vrijednosnim papirima koje kupuju za sebe ili po nalogu svojih klijenata, a drže ih na računu vrijednosnih papira u određenoj financijskoj instituciji. Najvažnije usluge koje pruža banka skrbnik su: čuvanje i registracija, namira, prikupljanje prihoda i provođenje korporacijskih akcija. Nadalje, bave se izvještavanjem, posuđivanjem dionica, mjerenjem učinkovitosti, skrbništvom nad fondovima, viševalutnom računovodstvu i obavještavanju o regulativi (Štimac, 2002. str. 511).

4.2. Obvezna mirovinska društva i mirovinski fondovi

Temeljna funkcija svakog mirovinskog društva je vođenje mirovinskih fondova a njihov rad i odgovornost prema poslu isključivo prati skupština. Njihova glavna zadaća je donošenje odluka o ulaganju mirovine akumulirane u fondovima. Imovina mirovinskih fondova zahtjeva čuvanje kod Banke skrbnika. Sukladno tome štomirovinski fondovi nisu pravne osobe, ne postoji ni pravna sposobnost za donošenje određenih odluka pa iz tog razlogaumjesto njih odluke donose obvezna mirovinska društva. Obvezni mirovinski fondovi utemeljeni su na otvorenim investicijskim fondovima kojima je primarna zadaća prikupljanje sredstava koja se prikupljaju na temelju doprinosa članova u obveznom mirovinskom osiguranju kako bi se povećao ukupni prinos (Šimović i sur.,2010,str.474).

4.3. Središnji registar osiguranika

Središnji registar osiguranika (REGOS) osnovan je od strane Vlade putem Uredbe kao ustanova koja brine o socijalnoj sigurnosti građana. Poslovi koje REGOS provodi uređeni su Zakonom o središnjem registru osiguranika. Neki od najvažnijih poslova koje REGOS provodi su: prikupljanje i obrada podataka, povezivanje podataka na kojima se prikazuju obračunati doprinosi iz prvog i drugog stupa uz prikaz informacija o izvršenoj uplati, vođenje računovodstvenih isprava i provjera računa članova, prijenos sredstava koje član posjeduje u određenom trenutku na zatvorenim osobnim računima osobama koje prema zakonu mogu primiti ta sredstva, vođenje podataka u registru i izvještavanje o nastalom stanju, razmjena podataka putem različitih elektroničkih usluga, prosljeđivanje podataka itd. Kako bi unaprijedio svoje poslovanje REGOS svakodnevno ulaže u svoj poslovni i informacijski sustav (IS REGOS). Najvažniji cilj je zadovoljiti potrebe poslodavaca, osiguranika i ostalih korisnika. REGOS također pruža niz elektroničkih usluga kako bi svojim korisnicima olakšao provođenje poslovnih procesa („Središnji državni portal“, bez dat.).

4.4. Mirovinska osiguravajuća društva

Primarna svrha mirovinskih osiguravajućih društva je isplatiti određenu količinu sredstava koju su članovi uplaćivali u drugi i treći stup namijenjenu za mirovine. Nakon što osoba stekne prava za mirovinu na račun tog društva bit će uplaćena sva sredstva koja je član prikupljao tijekom godina na svom osobnom računu putem pripadajućeg mirovinskog fonda. Društvo zatim sklapa ugovor sa osiguranikom kako bi mogla započeti isplata mirovina. Ukoliko osiguranik živi u inozemstvu, isplata mirovina će se odvijati prema ugovornoj obvezi sa stranom državom, uz pokrivanje troškova isplate od strane društva. Mirovine se isplaćuju iz tehničkih pričuva, odnosno iz sredstava koja uplaćuju mirovinska društva i jednokratne uplate od strane članova. Mirovinsko osiguravajuće društvo također ima zadaću ulagati u različite vrste financijske imovine poput obveznica, dionica, udjela u investicijskim fondovima, izvedene financijske instrumente te u nekretnine. Kako bi društvo pokrilo troškove svog poslovanja osobama korisnicima naplaćuje naknadu od uplaćenih sredstava. Visina naknade ne smije prelaziti veći postotak od 5% ukupnih primljenih doznaka mirovinskog fonda. Odluku o tome koliko će iznositi visina naknade određuje HANFA. Visina naknade određena je u ugovoru kojeg korisnik sklapa sa društvom. Ukoliko se korisnik odluči da mu se jednokratno isplati iznos od najviše 30% od sveukupnih zaprimljenih doznaka, ne naplaćuje se naknada na jednokratna sredstva od strane društva („HANFA“, bez dat.).

4.5. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga

„Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (Hanfa) je nadzorno tijelo u čiji djelokrug spada nadzor financijskih tržišta, financijskih usluga te pravnih i fizičkih osoba koje te usluge pružaju.“ („HANFA“, bez dat.).

Također, HANFA nadzire rad burzi, poslovanje na uređenim javnim tržištima, društva koja se bave investiranjem i izdavanjem različitih vrijednosnih papira, poslovanje brokera i osoba koje pružaju savjete za investiranje. Također, bavi se upravljanjem različitih vrsta fondova za investiranje i običnih mirovinskih fondova, Središnjeg registra osiguranika, fonda hrvatskih branitelja i sl. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga započinje sa radom 2005. godine kada su se spojile 3 nadzore institucije: Komisija za vrijednosne papire, Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja te Direkcije za nadzordruštva za osiguranje. HANFA svu svoju odgovornost pruža Hrvatskom Saboru. Najvažniji cilj Hanfe je da promiče i sudjeluje u očuvanju stabilnog funkcioniranja financijskog sustava i nadzire da sustav djeluje prema zakonskim odredbama koje su temelj za uspješno poslovanje („HANFA“, bez dat.).

5. Obvezni mirovinski fondovi

Sa ciljem osiguranja primanja u budućnosti postoje različite vrstefondova za čiju učinkovitost brinu financijski profesionalci čiji rad provjerava Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga („HANFA“, bez dat.). Za uspješni odabir fonda koji najbolje odgovara postavljenim ciljevima potrebno je da se dobro educira o načinu djelovanja istih. Potrebne informacije moguće je dobiti iz prospekta kojeg posjeduje svaki fond. U njemu su dostupne sve potrebne informacije poput vrsti fonda, ulaganjima, visini troškova i sl. Postoje različite vrste fondova ovisno o načinu ulaganja u obveznice, dionice, vrijednosne papire ili neki mješoviti princip. Prije samog odabira fonda potrebno je obratiti pozornost na visinu troškova. Ukoliko su očekivani povrat i rizik manji, bit će i manji troškovi („HANFA“, bez dat.).

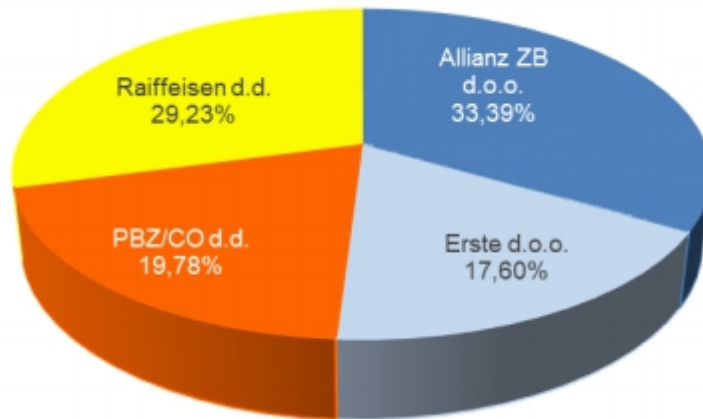

Slika 3: Čimbenici prilikom odabira fonda

(Izvor: „HANFA“, bez dat.)

„Prema osnovnoj podjeli 4 obavezna mirovinska fonda razlikujemo:

1. AZ obavezni mirovinski fond
2. Erste plavi
3. Pbz Croatia osiguranje
4. Raiffeisen obavezni mirovinski fond“ („HANFA“, bez dat.).

Slika 4: Članstvo OMF-a po društvima za upravljanje 5/2021.(u postotku)
(Izvor:„HANFA“, 2021.)

5.1. Kategorije obveznih mirovinskih fondova

U posebnu vrstu mirovinskih fondova pripada drugi stup mirovinskog osiguranja. Poslodavac koji na mjesečnoj razini isplaćuje dohodak dužan je uplaćivati 5% sredstava od bruto dohotka. Sredstva su dostupna tek nakon što se stekne pravo za mirovinu. („HANFA“, bez dat.). „Mirovinski fond je obvezni mirovinski fond koji na temelju Agencije osniva mirovinsko društvo i kojim mirovinsko društvo upravlja u svoje ime i za zajednički račun članova mirovinskog u skladu s odredbama ovoga Zakona. Mirovinski fond može biti mirovinski fond kategorije A,B i C.“ („Zakon o obveznim mirovinskim fondovima NN 64/18“). Svaki od navedenih fondova razlikuje se po broju članova, životnoj dobi, investicijskoj strategiji te ograničenjima ulaganja. Svaki osiguranik sam bira u kojoj će kategoriji štedjeti pridržavajući se određenih zakona. Ukoliko osiguranik nije zadovoljan pojedinom kategorijom može ju promijeniti besplatno jednom godišnje u mjesecu rođenja. Upise te promjene vrše se u poslovnica REGOS-a („PBZ Croatia osiguranje [PBZ]“, bez dat.).

5.1.1.A kategorija

Mirovinski fondovi koji pripadaju kategoriji A prikladni su za mlađu dobnu populaciju i pripadaju rizičnijoj skupini tipova mirovinskih fondova. Najveća ulaganja odnose se na vrijednosne papire i određene instrumente tržišta novca koje izdaje Republika Hrvatska, članice Europske unije i organizacija za Ekonomsku suradnju i razvoj. Prema određenim pravilima osiguranik može najviše 65% osobne neto imovine uložiti u dionice te najviše 50% uložiti u korporativne obveznice te uz njih i komercijalne zapise. Najmanji udio od 30% koji

se može uložiti pripada državnim obveznicama i trezorskim zapisima. Članovi mogu ulagati najmanje 40% od ukupne neto imovine u imovinu kojom se može trgovati na tržištu ili za čiju namiru se može plaćati u kunama. Kako bi osiguranik postao članom kategorije A mora zadovoljavati zakonsku regulativu prema kojoj za 10 godina ima pravo na odlazak u starosnu mirovinu. Ukoliko u navedenom vremenskom periodu osiguranik sam ne izvrši prijavu, REGOS će ga sam smjestiti u navedenu kategoriju. Nakon proteka 10 godina, REGOS će ga premjestiti u kategoriju B, ukoliko sam ne izabere željeni fond sukladno zakonskim ograničenjima („PBZ“, bez dat.).

5.1.2.B kategorija

Fond koji pripada kategoriji B primjeren je za populaciju srednje životne dobi. Prepoznatljiv je po tome što ima umjerenu strategiju ulaganja i srednju razinu rizičnosti. Po svojim karakteristikama možemo ga usporediti sa prvobitnim fondom prije donošenja novog zakona. Članovi mirovinskog fonda koji pripada kategoriji B najčešće se baziraju na ulaganje u vrijednosne papire i instrumente tržišta novca koje izdaje Republika Hrvatska, Europska unija i države koje su učlanjene u Organizaciju za ekonomsku suradnju i razvoj. Osiguranik mora od ukupne neto imovine kojom raspolaže najmanje 50% uložiti u obveznice koje izdaje država i trezorske zapise, a gornja granica za dionice je 40%. Nadalje, najviši postotak kojeg osiguranik može uložiti u korporativne obveznice i komercijalne zapise je 30% od ukupne neto imovine kojom raspolaže. Također, ukoliko osiguranik ulaže u imovinu kojom se može trgovati na tržištu ili ako imovinu namiruje u kunama mora uložiti 60% od ukupne neto vrijednosti imovine. Kako bi se omogućilo efikasno upravljanje i zaštita samog fonda dozvoljeno je korištenje određenih izvedenica. Sukladno zakonu o mirovinskom osiguranju osiguranik može odabrati mirovinski fond kategorije B u roku od mjesec dana ukoliko mu je preostalo do stjecanja prava na starosnu mirovinu pet ili više godina. Ukoliko osiguranik sam ne izvrši odabir, REGOS će ga smjestiti u fond kategorije A. Kada osiguranik iz kategorije B ima manje od pet godina do starosne mirovine REGOS ga raspoređuje u fond C. Sve prijave, odjave i promjene vrše se u prostorijama REGOS-a („PBZ“, bez dat.).

5.1.3.C Kategorija

Fond kategorije C objedinjuje osiguranike koji imaju manje od 5 godina do odlaska u starosnu mirovinu prema zakonskim regulativama kako bi se sačuvala realna vrijednost ušteđevine. Fond karakterizira niska razina rizičnosti unutar zakonskih ograničenja. Unutar fonda C ulaže se u vrijednosne papire i instrumente tržišta novca koje izdaje Republika Hrvatska, Europska unija i Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj. Prema tome,

osiguranik mora uložiti najmanje 70% od ukupne neto imovine fonda kod ulaganja u državne obveznice i trezorske zapise. Ukoliko osiguranik ulaže u korporativne obveznice i komercijalne zapise ne smije prijeći granicu od 10% neto imovine. Nadalje, osiguranik mora minimalno 90% od ukupne neto imovine uložiti u imovinu kojom se trguje ili koja se namiruje u kunama. Unutar fonda kategorije C nije dozvoljeno ulaganje u dionice. Postoje različite izvedenice kako bi se postigla valutna usklađenost. Osiguranik u roku od mjesec dana mora odabrati fond C, ukoliko sam ne izvrši odabir REGOS će ga smjestiti u fond kategorije A. Osiguranik koji je član fonda B, nakon što će mu do ispunjenja prava na starosnu mirovinu trebati manje od 5 godina, REGOS će ga sam prebaciti u fond kategorije C. Fond je moguće odabrati jednom godišnje u mjesecu rođenja prijavom na šalteru REGOS-a („PBZ“, bez dat.).

5.2. Članstvo u obveznom mirovinskom fondu

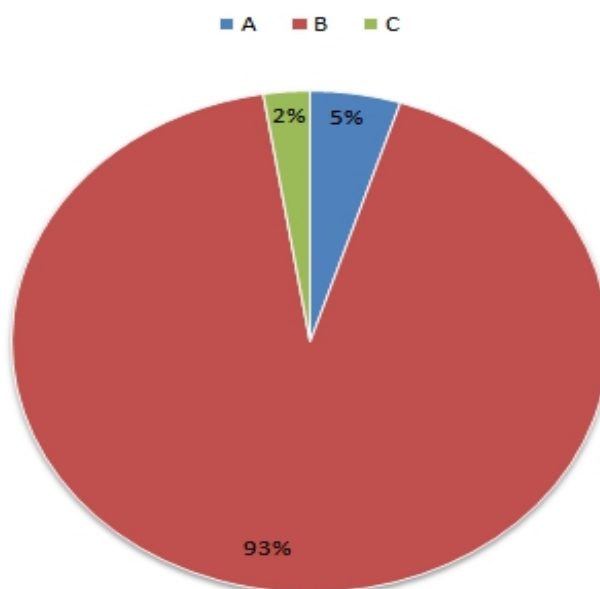
Tabela 1: Članstvo u obveznom mirovinskom fondu (u tisućama)

KategorijeOMF-ova	A	B	C	Ukupno
12/2016.	5.369	1.755.823	22.977	1.784.169
12/2017.	5.874	1.810.704	27.694	1.844.272
12/2018.	6.273	1.896.361	33.627	1.936.261
12/2019.	25.453	1.948.510	36.440	2.010.403
12/2020.	83.448	1.925.328	48.615	2.057.391
5/2021.	101.181	1.916.830	52.154	2.070.165

(Izvor: „HANFA“ 2021.)

Na temelju priložene tablice može se zaključiti da brojčano stanje članova u obveznim mirovinskim fondovima svake godine uzastopno raste. Također, članstvo se povećava iz godine u godinu i unutar pojedine kategorije mirovinskog fonda. Najveći broj članova nalazi se u kategoriji B obveznih mirovinskih fondova, dok je najmanji broj u kategoriji A.

Ukoliko promatramo 2017.godinu prema 2016. godini broj u ukupnom članstvu porastao je za 60.103 novih članova. Najveći porast članova zabilježen je u kategoriji B, iako građani nisu bili dovoljno osviješteni za samoinicijativnim odabirom fondova. Nadalje, u 2018.godini prema 2017. godini dolazi do ponovnog povećanja u članstvu za 91.989 novih članova. Tijekom 2018. godine uvedene su određene promijene koje su utjecale na članstvo i održivost sustava. Započinje novi način razvrstavanja sudionika po određenim kategorijama. Iz tog razloga u 2019. godini dolazi do naglog porasta članova u kategoriji A mirovinskih fondova. U odnosu na 2018. godinu članstvo se povećalo za 19.180 novih članova, što je izuzetno velika promjena. Tijekom 2020. godine rast broja članova u kategoriji A mirovinskih fondova još je izraženiji i veći. Pa tako promatrajući 2019. godinu članstvo se povećalo za 57.995 novih članova. Unatoč tome što su podaci za 2021. godinu obrađeni samo prvih 5 mjeseci, vidljivo je da i u tako kratkom roku imamo zabilježeni rast članova, ponajviše u kategoriji A mirovinskih fondova („HANFA“, bez dat.)

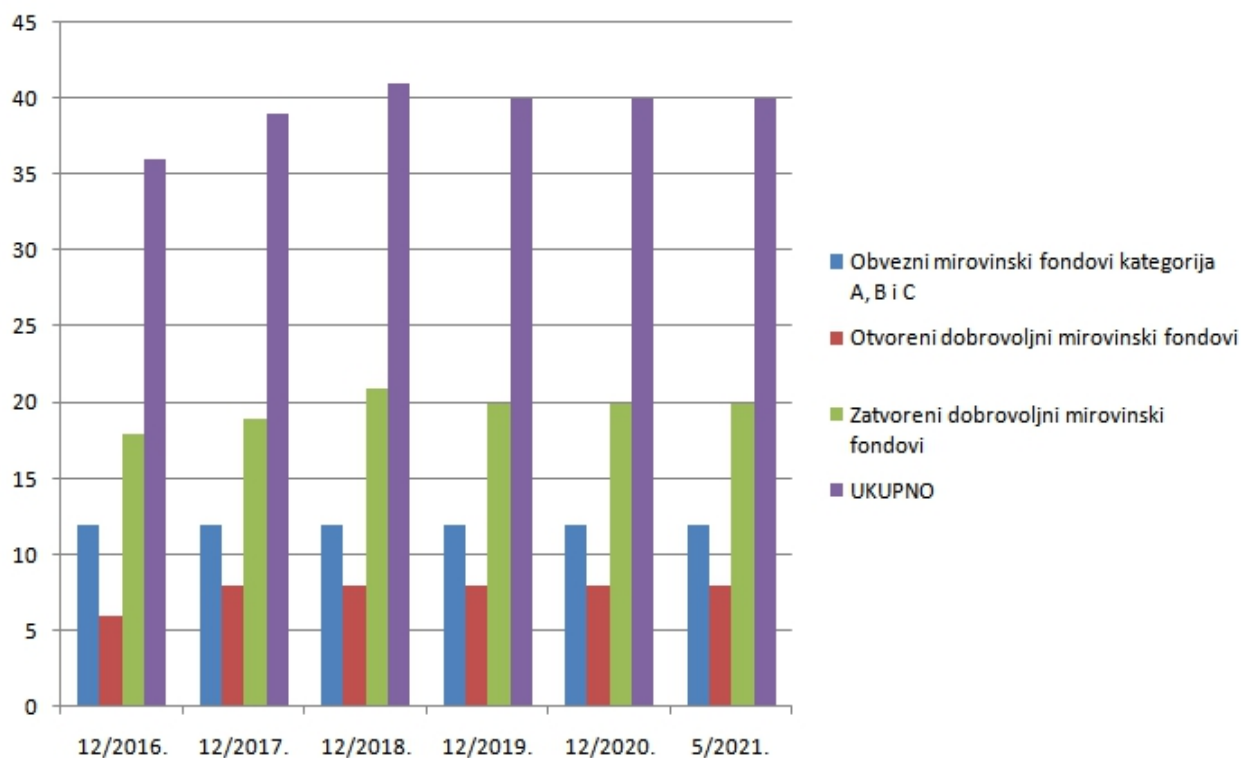

Slika 5: Članstvo OMF po kategorijama (u postotku)

(Izrada autorice prema: „HANFA“,2021.)

5.3. Brojčano stanje mirovinskih fondova

Prema dostupnim statističkim podacima promatrajući 2016.godinu evidentirano je 36 mirovinskih fondova, od čega možemo izdvojiti 12 obaveznih mirovinskih fondova koji pripadaju kategorijama A,B i C, zatim 6 otvorenih mirovinskih fondova koji su dobrovoljni i 18 zatvorenih mirovinskih fondova koji su također dobrovoljni. Tijekom 2017.godine fondovi koji pripadaju kategorijama A,B i C brojčano su isti kao i 2016. godine, dok se bilježi povećanje za 1 mirovinski fond ukoliko promatramo otvorene dobrovoljne mirovinske fondove i za 1 u zatvorenim fondovima. Najviše mirovinskih fondova zabilježeno je tijekom 2018. godine, odnosno 41 mirovinski fond. U sljedeće 2 i pol godine brojčano stanje fondova je 40, od čega je 12 obaveznih mirovinskih fondova kategorije A,B i C, 8 fondova koji pripadaju otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima i 20 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.

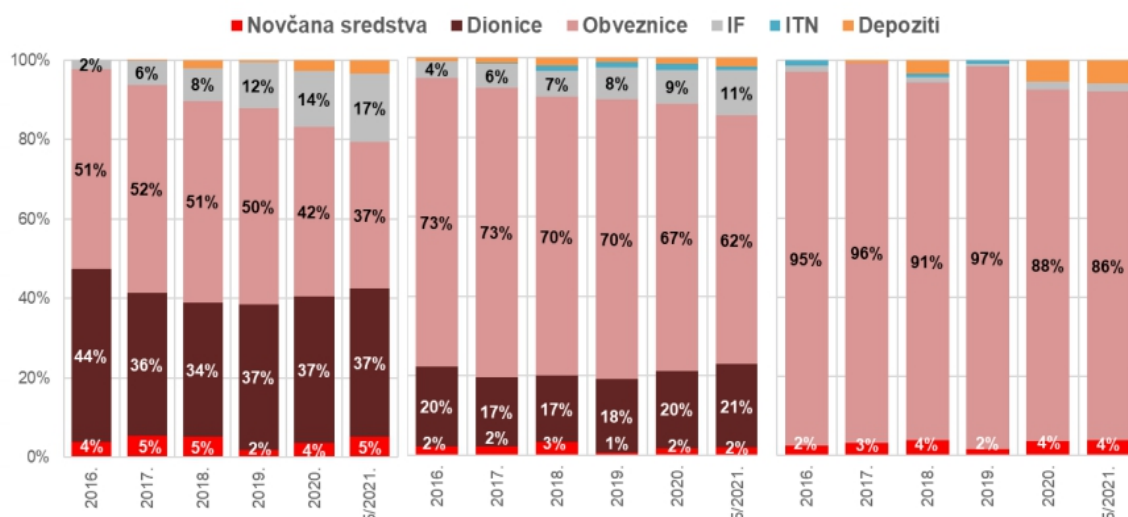

Slika 6: Brojčano stanje mirovinskih fondova (u jedinicama)

(Izrada autorice prema: „HANFA“, 2021.)

5.4. Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova

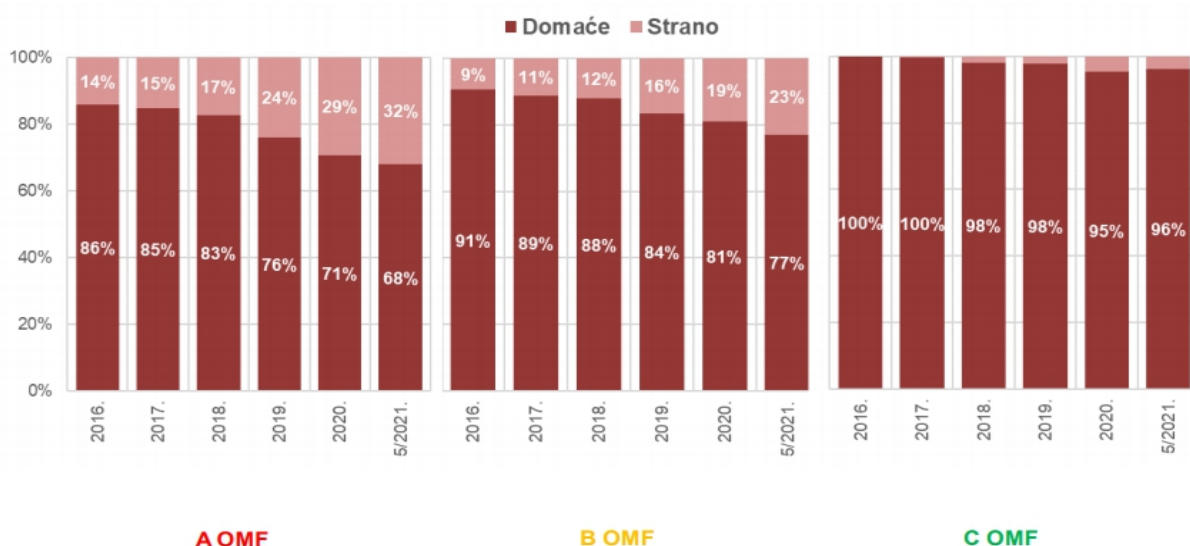
Na pratećoj slici prikazana je struktura na kojoj je vidljivo gdje se ulaže imovina koja pripada obveznim mirovinskim fondovima. Navedenu strukturu čine novčana sredstva, dionice, obveznice, fondovi za investiranja, instrumenti na tržištu novca i depoziti. Na priloženoj fotografiji primjetno je da je unutar kategorije A imovina raspoređena po različitim vrstama, dok su u kategoriji C najviše zastupljene obveznice. Novčana sredstva i depoziti čine vrlo mali udio u imovini. Kao što se može konstatirati na slici najveći dio sredstava drugog mirovinskog fonda čine državne obveznice koje osiguravaju visoke, stabilne i nerizične prinose. („HANFA“, bez dat.)

Slika 7: Struktura imovine obveznih mirovinskih fondova (u postocima)

(Izvor:„HANFA“, 2021.)

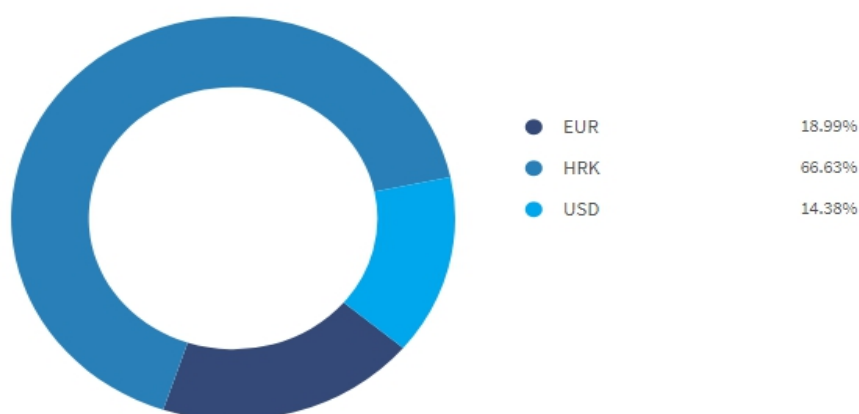
Na slici 8 analiziran je strukturni prikaz imovine obveznih mirovinskih fondova prikazan u postocima prema domicilnosti koji se razvrstava na domaće i strano tržište. Na priloženoj fotografiji može se uočiti da najveći udio imovine pripada domaćem tržištu. Budući da se velika većina obveznih mirovinskih fondova nalazi u financijskim instrumentima domaćeg tržišta može doći do problema zbog prevelike izloženosti jednom tržištu. Takav omjer najizraženiji je u kategoriji C, dok u kategoriji A određeni postotak imovine pripada stranom tržištu. Najveći utjecaj na povećanje ukupne imovine postignut je povećanjem sredstava uloženi u domaće državne obveznice. Putem fondova država financira sama sebe te nije usredotočena na povećanje imovine sadašnjih i budućih umirovljenika.

Slika 8: Strukturni prikaz imovine obveznih mirovinskih fondova prema domicilnosti (u postocima)

(Izvor: "HANFA", 2021.)

Što se tiče valutne strukture najveći udio zauzima HRK sa 66,63%, nakon toga slijedi EUR sa 18,99% te USD sa 14,38%. Ukoliko promatramo geografsku strukturu ulaganja najveći udio pripada području Europe, odnosno 87,05%, zatim Sjeverne Amerike sa 9,03%, nakon nje slijedi Azija sa 1,26% i ostala područja čine 2,66%. Struktura ulaganja prema gospodarskim sektorima prikazuje da se najviše ulaže u državni i lokalni sektor, čak 30,23%. Nakon državnog i lokalnog sektora slijedi opcionalna potrošačka roba sa 12,60% i osnovna potrošačka roba sa 12,07%. U pola manji postotak ulaže se u industriju (6,50%) i financije (6,30%). Nadalje sa nešto manjim postotkom ulaže se u zdravstvo, telekomunikacije, materijal, energiju, komunalne usluge i ostalo („PBZ FOND“, 2021.).

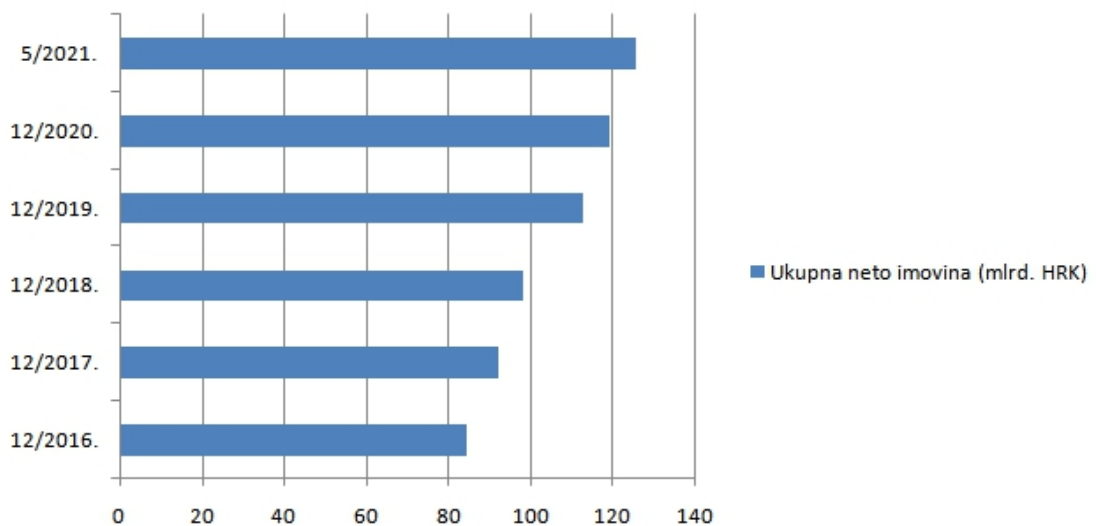

Slika 9: Valutna struktura imovine (u postocima)

(Izvor: "PBZ FOND", 2021.)

5.5. Neto imovina obveznih mirovinskih fondova

Prema priloženom grafikonu vidljivo je da je cjelokupna neto imovina tijekom razdoblja od 2016. godine do 2021. godine uzastopno rasla. Prema tome 2016. godine neto imovina iznosila je 84,2 mlrd. HRK, dok je 2017. godine porasla na 91,9 mlrd. HRK. Promatrajući 2018.godinu prema podacima iz 2017. godine ukupna neto imovina porasla je za 6,2 mlrd. HRK. Godine 2019. dolazi do ponovnog rasta te ukupna neto imovina iznosi 112,6 mlrd. HRK. Tijekom 2020. godine ukupna neto imovina dostigla je iznos od 119,1 mlrd. HRK. Također, u prvoj polovici 2021. godine ukupna neto imovina nastavila je svoj rast te sa 31.5. iznosila 125,3 mlrd. HRK.

Slika 10: Ukupna neto imovina (u mlrd. HRK)

(Izvor: izrada autorice prema: „HANFA“, 2021.)

6. Oblici mirovina

6.1. Starosna mirovina

Osoba kada navrši 65 godina starosne dobi i tijekom tih godina ima minimalno 15 godina mirovinskog staža prema pravnim aspektima može započeti primati starosnu mirovinu. Tijekom razdoblja od 2020. do 2029. godine žene mogu ostvariti pravo i sa nižom starosnom dobi. Prema planiranoj metodologiji od prvog siječnja 2030. godine trebala bi se izjednačiti mirovinska prava i uvjeti odlaska u mirovinu za žensku i mušku populaciju. Osoba koja je dugogodišnji osiguranik pravo na odlazak u starosnu mirovinu dobiva nakon što ispuni sve kriterije za odlazak u mirovinu prestankom osiguranja. Također, postoji mogućnost da produži radni odnos četverosatnim radnim vremenom. Tijekom procesa snižavanja dobne granice gleda se visina staža. Primjerice, snižava se po jedna godina za petogodišnje razdoblje staža osiguranja koji se izračunava na način 12/15. Nadalje, od 1. siječnja 2019. godine dolazi do smanjenja dobne granice za odlazak u starosnu mirovinu ukoliko osoba provede propisani broj godina na onim vrstama poslova gdje staž ima povećano trajanje (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje („[HZMO]“, bez dat.).

Tabela 2: Starosna mirovina

STAROSNA MIROVINA		
U GODINI	GODINE	MJESECI
2020.	62	6
2021.	62	9
2022.	63	0
2023.	63	3
2024.	63	6
2025.	63	9
2026.	64	0
2027.	64	3
2028.	64	6
2029.	64	9

(Izvor: „HZMO“ bez dat.)

6.2. Prijevremena starosna mirovina

Osiguranik kada navršiti 60 godina starosne dobi i ima 35 godina mirovinskog staža tijekom tih godina ima pravo na odlazak u prijevremenu starosnu mirovinu. S obzirom da se od 2030. godine kao i kod starosne mirovine izjednačavaju uvjeti za žene i muškarce time se trajno smanjuje faktor kojim se određuje visina prijevremene starosne mirovine za 0,2% bez obzira koliki osiguranik ima staž. Ukoliko dođe do stečaja, osiguranik mora provesti minimalno dvije godine kao nezaposlena osoba prijavljen nadležnoj službi, a kada stekne sva prava mora se odjaviti iz evidencije nadležne službe koja vodi taj proces. Osobi koja prima prijevremenu starosnu mirovinu dozvoljeno je obavljati djelatnost sa polovicom radnog vremena bez obustavljanja isplate mirovine („HZMO“ bez dat).

Tabela 3: Prijevremena starosna mirovina

PRIJEVREMENA STAROSNA MIROVINA				
U GODINI	GODINE ŽIVOTA		GODINE STAŽA	
	GODINE	MJESECI	GODINE	MJESECI
2020.	57	6	32	6
2021.	57	9	32	9
2022.	58	0	33	0
2023.	58	3	33	3
2024.	58	6	33	6
2025.	58	9	33	9
2026.	59	0	34	0
2027.	59	3	34	3
2028.	59	6	34	6
2029.	59	9	34	9

(Izvor: „HZMO“ bez dat.)

6.3. Invalidska mirovina

Kako bi osoba imala pravo na odlazak u invalidsku mirovinu mora ispuniti određene uvjete a to su: da je djelomično ili potpuno izgubila radnu sposobnost i uvjet staža. Ukoliko se kod osobe iz određenih zdravstvenih ili drugih razloga smanjila radna sposobnost pruža mu se mogućnost da radi 70% od osmosatnog radnog vremena na poslovima koje je u stanju izvršavati u okviru njegovog znanja i dosadašnjih poslova. U tom slučaju govorimo o

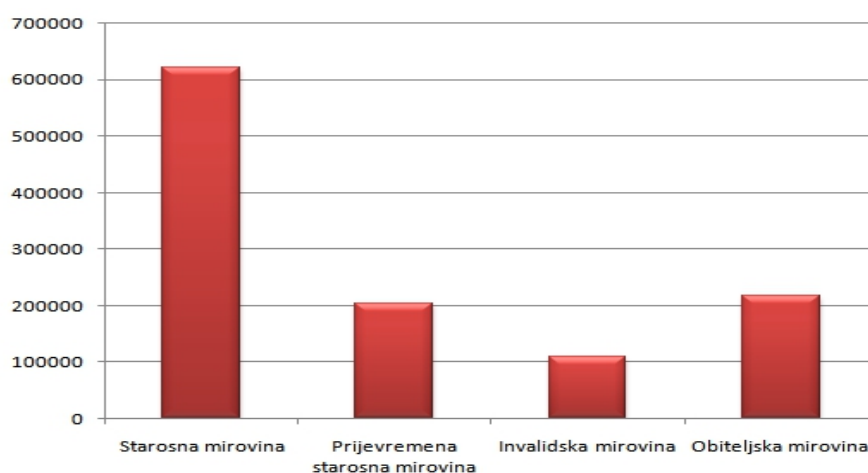
djelomičnom gubitku radne sposobnosti. Ukoliko osoba više nije u mogućnosti obavljati posao radi se o potpunom gubitku radne sposobnosti. Kada osobu zadesi bolest ili ozljeda koja se nije dogodila na poslu prijenego što napuni 65 godina života važno je da je prethodno odradila barem jednu trećinu od ukupnog zahtijevanog radnog vijeka kako bi mogla primiti invalidsku mirovinu. Radni vijek započinje od dana kada osoba napuni 20 godina do kada osoba zbog ozlijede ili bolesti više nije sposobna obavljati posao. Ukoliko je osoba pohađala 3 godine fakultet tada njezin radni vijek započinje kada navršši 23 godine, dok osobe koje su završile petogodišnje fakultetsko obrazovanje tada se radni vijek računa od 26 godine. Osobe koje su dragovoljno pristupile vojnom obrazovanju ili su započele sa služenjem vojnog roka te osobe ukoliko su bile prijavljene nadležnim službama kao nezaposlene osobe imaju pravo na skraćivanje razdoblja radnog vijeka. Osobe koje potpuno izgube radnu sposobnost prije navršene 30. odnosno 35. godine života imaju kraće uvjete staža. Kada osobe koje koriste prava na invalidsku mirovinu steknu dob koja je potrebna za starosnu mirovinu, svoja prava prenose na nju („HZMO“, bez dat.).

6.4. Obiteljska mirovina

U slučaju kada osiguranika zadesi smrt prije nego što je dobio prava za odlazak u mirovinu, njegova obitelj postiže prava da dobiva obiteljsku mirovinu po osiguraniku. Članovi njegove obitelji mogu dobivati obiteljsku mirovinu ako je osiguranik član obitelji radio minimalno 5 godina ili minimalno 10 godina, ukoliko ispunjava sve uvjete za odlazak u invalidsku mirovinu, ako je dobivao starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu ili invalidsku mirovinu ili ako je pohađao određenu vrstu rehabilitacije. Ukoliko osiguranik strada tijekom obavljanja posla ili profesionalne bolesti, njegova obitelj može započeti sa primanjem obiteljske mirovine bez obzira koliko je osiguranik bio zaposlen. Osobe koje imaju pravo na primanje novčanih sredstava obiteljske mirovine su: udovica, udovac, izvanbračni partner, neformalni životni partner i dijete uz određena pravila i uvjete. Ukoliko dijete ostane bez roditelja prije nego što napuni 15 godina, pravo na mirovinu može upotrebljavati dok ne napuni 18 godina i tijekom vremena kada ne ostvaruje vlastiti prihod. Nadalje, dijete koje ima određeni stupanj invaliditeta može primiti obiteljsku mirovinu neovisno o tome da li je osiguranik vodio brigu o njemu. Ukoliko takvo dijete pronađe posao prije nego što nastupi smrt njegovih roditelja svakako ima pravo dobivati novčana sredstva od obiteljske mirovine. Ako dijete ostane bez oba roditelja ima pravo na obje mirovine svojih roditelja. Istodobno, pravo na dobivanje sredstva od obiteljske mirovine imaju i roditelji osiguranika, očuh osiguranika, maćeha osiguranika, životni partner jednog od roditelja ili posvojitelj za kojeg je osiguranik plaćao određena davanja ukoliko ta osoba ima više od 60 godina ili manje od 60 godina ali ne može samostalno obavljati posao. Nadalje, novčana sredstva od obiteljske

mirovine mogu primati izvanbračna djeca partnera, unuci, posvojena djeca, dijete pod partnerskom skrbi i dijete životnog partnera koji je umro. Kako bi članovi obitelji stekli pravo na obiteljsku mirovinu važno je da predaju zahtjev tijekom 6 mjeseci od ispunjenja svih uvjeta („HZMO“, bez dat.).

6.5. Korisnici mirovina 2020. godine

Slika 11: Korisnici mirovina 2020.godine (u tisućama)

(Izvor: izrada autorice prema „HZMO“, 2020.)

Na priloženoj slici prikazan je broj korisnika mirovina prema dostupnim podacima tijekom studenog 2020. godine. Na slici je vidljivo da najveći udio ukupnih mirovina čini starosna mirovina sa 620.901 korisnikom. Nakon starosne mirovine slijedi prijevremena starosna mirovina sa 203.825 korisnika. Na trećem mjestu nalazi se obiteljska mirovina koju prima 216.713 korisnika. Najmanji broj korisnika., odnosno 107.870 korisnika prima invalidsku mirovinu.

6.6. Budućnost mirovina

Mirovinski sustav Republike Hrvatske nalazi se u velikom demografskom problemu zbog ubrzanog starenja stanovništva. U budućnosti bit će sve više starije populacije a sve manje mladog radno sposobnog stanovništva. Također, broj starijeg stanovništva će rasti i zbog dužeg životnog vijeka stanovništva. Ako promatramo 2019. godinu radni kontingent je iznosio 2,53 milijuna, dok će prema nekim procjenama u 2070. godini taj iznos biti 1,53 milijuna. Iz tog razloga teškoda će se povećati broj zaposlenih koji bi utjecali na rast mirovina.

Troškovi koji će se morati izdvojiti za mirovine već sada pokazuju veliki problem za državu. Dodatne poteškoće izazvala je gospodarska kriza potaknuta Covidom 19. Iako je trenutna situacija još uvijek pod kontrolom zbog različitih financijskih potpora od strane Europske Unije, ukoliko ona potraje duži vremenski period državi će ponestati sredstava za mirovine. Kako bi se utjecalo na održivost i poboljšanje mirovinskog sustava država treba ulagati u demografsku obnovu i proširenje radnog kontingenta. To znači da će se produžiti vrijeme do kojeg će osobe morati raditi i pooštriti mjere za odlazak u prijevremenu mirovinu („mirovinski fondovi.hr“, bez.dat.).

Prema podacima DZS-a udio stanovništva starijeg od 60 godina od 1991. godine povećao se sa 11,9% na 24,1% koji se bilježi danas. Prema procjenama Europske komisije 2030. godine četvrtina stanovnika u Republici Hrvatskoj bit će starija od 65 godina. Također, jedan od velikih problema je iseljavanje mlađeg stanovništva izvan granica. Iz godine u godinu smanjivat će se broj stanovnika i mlade radne snage, dok će broj starijeg stanovništva ubrzano rasti. Iz navedenog razloga svi troškovi za dugoročnu skrb će porasti. Tijekom 1997. godine udio mirovine u plaći iznosio je 47,01%, danas iznosi 39,35%, a predviđa se da će 2030. godine biti samo 36%. Prema tome, mirovine u budućnosti biti će još niže nego danas, te će stopa siromaštva biti sve veća. Iz tog razloga doći će do inflacije i do poskupljenja drugih čimbenika koji su potrebni za život (Krunoslav Šarić, bez dat.).

Kao što je predstavljeno na slici 10 najveći udio korisnika mirovina tijekom 2020. godine prima starosnu mirovinu. Takav trend nastavit će se i dalje tijekom godina. S naglaskom na to da će se do 2029. godine broj potrebnih godina za stjecanje prava za odlazak u starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu povećavati, pokušat će se produžiti radni vijek i time će se zasigurno smanjiti broj umirovljenih osoba a samim time i financijski troškovi koji su potrebni kako bi se mirovine isplatile građanima.

7. Važnost drugog mirovinskog stupa

Drugi mirovinski stup važan je za sve skupine populacije uključujući sadašnje i buduće umirovljenike. Kako bi se poboljšalo životni standard budućih umirovljenika potrebno je potaknuti mlade osobe da što prije počinju izdvajati sredstva u drugi stup. Sav višak novca kojeg posjedujemo danas, ulaganjem možemo poboljšati našu budućnost.

Drugi mirovinski stup uveden je s ciljem kako bi se smanjio doprinos u javni prvi stup za 5% te na taj način osigurala dugoročna održivost mirovinskog sustava. Vlada želi razvijati i unapređivati drugi mirovinski stup, te ovisno o financijskom stanju, razmatra se o povećanju ulaganja u drugi stup, smanjivanjem troškova povezanih s funkcioniranjem drugog stupa obveznog mirovinskog osiguranja i učinkovitosti isplate korisnicima obveznog i dobrovoljnog osiguranja(„vecernji.hr“, 2020.).

Većina sklopljenih ugovora odnosi se na mirovine iz drugog stupa. Nakon što je 2019. godine došlo do izmjena u Zakonu o mirovinskim osiguravajućim društvima omogućena je jednokratna isplata iz drugog stupa od 15% ukupno kapitaliziranih sredstava. Također povećao se broj korisnika koji koriste kombiniranu isplatu mirovina iz prvog i drugog stupa. Svako mirovinsko osiguravajuće društvo prema zakonskom okviru dužno je isplatiti ugovoreni iznos s budućim povećanjima mirovine („lider.media“, bez dat.).

Kako bi se poboljšao drugi stup Štimac smatra da bi trebalo svake godine kada BDP poraste za najmanje 3% ili više od toga podignuti uplate davanja za 0,5% sve dok se ne dostigne razina od 10%. Navedeni prijedlog pozitivno su prihvatili i poslodavci i stručnjaci (Pill 2019.)

Hrvatska je jedna od država sa najvišom razinom javnog duga u BDP-u ukoliko promatramo zemlje Središnje i Istočne Europe. Nakon provedene reforme porasli su troškovi za javne financije a samim time i visina javnog duga, ali će u budućnosti država imati niže izdatke za mirovine i uštedjeti dio novčanih sredstava u proračunu (Hrvatska narodna banka [HNB], 2019.)

7.1. Utjecaj na gospodarstvo

Podijeljena su mišljenja o opravdanosti uvođenja drugog stupa i njegovog djelovanja na gospodarstvo. Na okruglom stolu koji se održao 17. ožujka 2016. godine pod nazivom „Rizični aspekti drugog mirovinskog stupa“ raspravljalo se učinkovitosti i utjecajima drugog mirovinskog sustava na cjelokupno gospodarstvo. Članovi koji su sudjelovali u razgovoru smatraju da je bi trebalo ukinuti drugi stup jer je preskup, neuspješan i rizičan, povećava

javni deficit i nema elemenata solidarnosti. Iz tog razloga dolazi do sve veće neodrživosti mirovinskog sustava. Također, drugi stup koristi se samo mirovinskim fondovima, pa tako osobe koje imaju plaću 7.500 kuna, mirovina u drugom stupu iznosi samo 914 kuna. Predlaže se da se drugi mirovinski stup ukine i pronade neko bolje rješenje za održivost mirovinskog sustava (Savez Samostalnih Sindikata Hrvatske [SSSH], 2016.).

Kako bi izmjerili učinkovitost ulaganja u mirovinske fondove koji se temelje na individualnoj kapitaliziranoj štednji trebamo ih usporediti sa gospodarskim razvojem zemlje koji se mjeri bruto domaćim proizvodom. Štetno djelovanje drugog mirovinskog stupa na gospodarstvo danas je izraženije nego u prijašnjim godinama. Visina deficita u proračunu koja proizlazi zbog drugog mirovinskog stupa veća je od duga države za lijekove te nema nikakav pozitivan utjecaj na BDP. Smatra se da kroz drugi mirovinski stup bogate osobe postaju još bogatije, a siromašni još siromašniji. Bogate osobe imaju mogućnost ulaganja u različite vrste fondova i osigurati si bolju budućnost. Najveći problem predstavlja niska stopa gospodarskog rasta koja iza sebe ostavlja velike gubitke. Kako bi se poboljšalo stanje u gospodarstvu Ljubo Jurčić smatra da bi trebalo drugi mirovinski stup pretvoriti iz obveznog u dobrovoljan te na taj način smanjiti deficit državnog proračuna i ulagati u investiranje i razvoj države (Večernji.hr, 2021.).

Čavrak (2016.) također iznosi svoje stavove o neučinkovitosti drugog mirovinskog stupa. Ukoliko drugi mirovinski stup ne bi postojao država ne bi imala tako veliki javni dug. Za isplatu sadašnjih mirovina, država se zadužuje približno 5 mlrd. kuna tijekom godine uz naplatu kamata. Za poboljšanje trenutne situacije potrebno je smanjiti rashode državnog proračuna, generirati veću stopu rasta i omogućiti prodaju državne imovine (Čavrak, 2016.).

Nadalje Željko Garačaišćić da će se slabljenjem drugog mirovinskog stupa ujedno ublažiti posljedice na gospodarstvo koje je izazvala trenutna kriza i ubrzati proces poboljšanja gospodarskog stanja koji će se odraziti na smanjenje javnog duga, prestanak daljnjeg rasta javnog duga i veći rast BDP-a. Također, iznos kapitalnih sredstva koji će odlaziti u inozemstvo biti će veći u odnosu na tranzicijski trošak, a time će se ujedno smanjiti razina domaćeg investiranja, štednja i gospodarski rast. Iz tog razloga oportunitetni trošak koji proizlazi iz mirovinske reforme mjeren prema gubitku mogućeg rasta uvelike će rasti. Ukidanje drugog mirovinskog stupa ubrzalo bi gospodarski oporavak, smanjilo negativne učinke koje je izazvala kriza i eliminiralo ostale negativne posljedice koje utječu na ekonomiju u zemlji. Prema mišljenju Garače javni dug bi se smanjio za oko 12 mlrd. kuna tijekom godine te bi to utjecalo na poboljšanje razine BDP-a i na rast raspoloživog dohotka (Galić, 2020.).

7.2. Mirex indeks

„Mirex označava relativnu mjeru uspješnosti poslovanja pojedinačnoga obveznog mirovinskog fonda (AZ, Erste Plavi, PBZ Croatia osiguranje, Raiffeisen OMF) u odnosu na poslovanje ostalih fondova.“ („Progreso.hr“, 2014.)

Prinosi se prikazuju pomoću referentnih indeksa za određene kategorije fondova. Razlikujemo 3 vrste OMF-a a to su: MIREX A, MIREX B i MIREX C. Na priloženoj slici prikazan je odnos cjelogodišnjih prinosa obveznih mirovinskih fondova od početka rada sa prinosima u 2020. godini. Fondovi kategorije A i C su započeli sa radom prije nešto više od 6 godina te možemo zaključiti da tijekom svih godina rada fondovi kategorije A imali su veći prinos u odnosu na mirovinske fondove kategorije C zbog velikog utjecaja rizika. Tijekom 2020. godine najvišu razinu prinosa ostvarili su mirovinski fondovi kategorije C jer nemaju direktnu izloženost tržištu dionica, dok su najnižu razinu prinosa ostvarili mirovinski fondovi kategorije A zbog velike izloženosti tržištu dionica („sabor.hr“, 2020.).

Slika 12: Prinosi OMF-a

	Prinos u 2020. godini (%)	Prinos od početka rada* (%)
MIREX A	0,43	6,91
MIREX B	0,94	5,41
MIREX C	1,15	5,13

* prinos na godišnjoj razini

(Izvor: „Sabor.hr“, 2020.)

U sljedećoj tablici prikaza je vrijednost MIREX-a na dan 18.08.2021. Možemo uočiti da u promatranom razdoblju najveću vrijednost ima MIREX B, dok najmanju vrijednost ima MIREX C.

Tabela 4: Vrijednost MIREX-a

Datum	Mirovinski fond	Vrijednost
18.08.2021.	MIREX A	166.9408
18.08.2021.	MIREX B	281.4778
18.08.2021.	MIREX C	138.1921

(Izvor: izrada autorice prema „HANFA“, 2021.)

8. Zaključak

Mirovinski sustav Republike Hrvatske tijekom godina suočavao se sa raznim problemima. Trenutni problem sa kojim se suočava je sve veći udio starog, a sve manje mladog radno sposobnog stanovništva. Ukoliko se ne poduzmu mjere povećanja broja mladih u odnosu na starije osobe, doći će do problema u održivosti mirovinskog sustava. Samim time država će ući u velika dugovanja a buduće mirovine ostat će male i nedostatne za osiguranje osnovnih životnih potreba.

Situacija sa Covidom 19 također je dodatno opteretila cjelokupno stanje u državi te su potrebna svakodnevna poboljšanja i ulaganja u mirovinski sustav kako bi iz krizne situacije država izašla sa što manjim negativnim posljedicama. S obzirom da su hrvatske plaće relativno male u odnosu na druge članice EU, plaćanje doprinosa predstavlja teret građanima te samim time dovodi do smanjenja produktivnosti. Sustav nije usmjeren na temeljni cilj o osiguranju stanovništva, rizicima starosti, invalidnosti i teškog tjelesnog oštećenja već se upliću različiti problemi koji su zadesili državu.

Jedan od primarnih ciljeva je sudjelovanje države u obrazovanju i financijskoj pismenosti stanovništva kako bih od najranije dobi naučili važnost ulaganja u budućnost, a samim time doći će do unapređenja cjelokupnog mirovinskog sustava. Također, važan je i naš osobni doprinos ulaganja u financijsku pismenost kako bi sami znali razlikovati financijske usluge i odabrati nama najprihvatljiviju opciju. Na tržištu postoje različite vrste edukacija koje nude usavršavanje financijske pismenosti prilagođene svim dobnim skupinama. Putem tih edukacija gradimo i učvršćujemo svoje znanje koje treba kontinuirano nadopunjavati jer svakodnevno dolazi do unapređivanja sistema provođenja usluga pa je dobro biti u toku sa novitetima. U današnje vrijeme svjedoci smo različitih prevara i manipulacija pa je financijska pismenost vrlo korisna kako ne bih postali žrtve prevaranata. Isto tako, interakcija između pružatelja usluge i korisnika usluge puno je brža ako korisnik posjeduje određeno predznanje o zahtjevanoj usluzi.

9. Popis literature

1. Andabaka A., Arčabić V., Barić V., Beg M., Bogdan Ž., Čavrak V., Družić I., Družić M., Gelo T., Globan T., Kovačević Z., Nadoveza O., Raguž K.I., Rogić D.L., Sekur T., Smolić Š (2016.) *Gospodarstvo Hrvatske*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
2. Čavrak V. (2016.) Dugoročna održivost drugog mirovinskog stupa?. XXIII. međunarodni znanstveni skup, Mogućnosti dinamiziranja gospodarskog razvoja poreznim sustavom, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
3. Klačmer Č.M., Cingula (2012.) *Financijske institucije i tržište kapitala*, Varaždin: TIVA Tiskara
4. Puljiz V. (2007.) *Hrvatski mirovinski sustav: korjenievolucija i perspektive*, Zagreb
5. Šimović J., Arbutina H., Mijatović N., Rogić Lugarić T., Cindori S. (2010.) *Hrvatski fiskalni sustav – odabrana poglavlja*; Narodne novine
6. Šimurina N., Šimović H., Mihelja Ž. M., Primorac M. (2012.) *Javne financije u Hrvatskoj*, Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb
7. Štimac D. (2002.) *Uloga banke skrbnika umirovinskoj reformi*, Zagreb: PBZ Croatia Osiguranje d.d.

Literatura s interneta

1. E- Građani (bez dat.) *Sustav Mirovinskog osiguranja*. Preuzeto 13.7.2021. s <https://gov.hr/hr/sustav-mirovinskog-osiguranja/846>
2. Gabriijela Galić (2020.). *Drugi mirovinski stup treba ili ojačati ili ukinuti*. Preuzeto 01.08.2021. s <https://faktograf.hr/2020/12/11/drugi-mirovinski-stup-treba-ili-ojacati-ili-ukinuti/>
3. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (2021.). *Vrijednost MIREX-a*. Preuzeto 18.08.2021. s <https://www.hanfa.hr/drugi-i-treci-mirovinski-stup-i-isplata-mirovina/mirex/?page=1>
4. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (bez dat.) *Mirovinski sustav*. Preuzeto 07.07.2021. s <https://www.hgk.hr/documents/hanfamirovinski57877d5bcf60d.pdf>
5. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (bez dat.) *Izaberi budućnost: obvezni mirovinski i drugi fondovi*. Preuzeto 17.7.2021. s

<https://hanfa.hr/edukacija-i-potro%C5%A1a%C4%8Di/financijska-pismenost/izaberi-budu%C4%87nost#>

6. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (2021.). *Odabrani pokazatelji sektora financijskih usluga*. Preuzeto 18.07.2021. s https://www.hanfa.hr/media/6011/spf_svibanj_21_2562021.pdf
7. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (2021.). *Statistika*. Preuzeto 18.07. 2021. s <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4>
8. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (bez dat.). *O nama*. Preuzeto 20.07.2021. s <https://www.hanfa.hr/o-nama/>
9. Hrvatska narodna banka [HNB](2019.). *Financijska stabilnost*. Preuzeto 25.07.2021. s <https://www.hnb.hr/documents/20182/2820345/h-fs-20.pdf/73114398-be25-b962-9e60-f6c19c61cb3f>
10. Hrvoje Šimović [UMFO] (bez dat.). *Evo zašto trebamo što ranije početi štedjeti za budućnost i svoju mirovinu*. Preuzeto 22.7.2021. s <https://www.mirovinskifondovi.hr/vijesti/evo-zasto-trebamo-sto-ranije-poceti-stedjeti-za-buducnost-i-svoju-mirovinu/>
11. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje [HZMO] (bez dat.). *Starosna mirovina*. Preuzeto 17.7. 2021. s <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166>
12. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje [HZMO] (bez dat.). *Prijevremena starosna mirovina*. Preuzeto 17.07. 2021. s <https://www.mirovinsko.hr/hr/prijevremena-starosna-mirovina/168>
13. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje [HZMO] (bez dat.). *Invalidska mirovina*. Preuzeto 17.07.2021. s <https://www.mirovinsko.hr/hr/invalidska-mirovina/170>
14. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje [HZMO] (bez dat.). *Obiteljska mirovina*. Preuzeto 17.07.2021. s <https://www.mirovinsko.hr/hr/obiteljska-mirovina/280>
15. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje [HZMO] (2020.). *Statistika 2020*. Preuzeto 18.07.2021. s <https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/936>
16. Kristina Kozić (2021.). *Što treba znati o isplati iz drugog mirovinskog stupa*. Preuzeto 23.07.2021. s <https://lider.media/poslovna-scena/hrvatska/sto-treba-znati-o-isplati-iz-drugoga-mirovinskog-stupa-137426>
17. Krunoslav Šarić (bez dat.). *HRVATSKI UMIROVLJENIK 2030. Kako padaju državne mirovine i zašto će biti još manje*. Preuzeto 01.08.2021. s <http://native.jutarnji.hr/mirovine/clanak/>
18. Ljubo Jurčić (2021.). *Spas je u pretvaranju drugog mirovinskog stupa iz obveznog u dobrovoljni*. Preuzeto 31.07.2021. s <https://www.vecernji.hr/vijesti/pise-ljubo-jurcic-spas-je-u-pretvaranju-drugog-mirovinskog-stupa-iz-obveznog-u-dobrovoljni-1488038>

19. Migracije.hr (bez dat.).*Mirovinsko osiguranje u RH*. Preuzeto 13.07.2021. s <https://migracije.hr/mirovinsko-naslovna/>
20. PBZ obvezni mirovinski fondovi [PBZ FOND] (2021.). *Struktura ulaganja*. Preuzeto 01.08.2021. s <https://www.pbzco-fond.hr/fondovi/fond-a/struktura-ulaganja/>
21. PBZ obvezni mirovinski fondovi [PBZ FOND] (bez dat.).*Prvi, drugi i treći stup*. Preuzeto 13.7.2021. s <https://www.pbzco-fond.hr/info-zona/mirovinski-sustav/1-2-3-stup/>
22. PBZ Croatia osiguranje [PBZ] (bez dat.).*Birajte kategoriju A,B C*. Preuzeto 18.07.2021. s <https://www.pbzco-fond.hr/info-zona/postanite-clanom/birajte-kategoriju-b-c/>
23. PBZ Croatia osiguranje [PBZ] (bez dat.). *Fond A opis*. Preuzeto 18.07 2021. s <https://www.pbzco-fond.hr/fondovi/fond-a/opis-fonda/>
24. PBZ Croatia osiguranje [PBZ] (bez dat.).*Fond B opis*. Preuzeto 18.07.2021. s <https://www.pbzco-fond.hr/fondovi/fond-b/opis/>
25. PBZ Croatia Osiguranje [PBZ] (bez dat.).*Fond C opis*. Preuzeto 18.07.2021. s <https://www.pbzco-fond.hr/fondovi/fond-c/opis/>
26. Progreso.hr (2014.). *Mirexindex*. Preuzeto 18.08.2021. s <https://www.progreso.hr/blog/mirex-indeks/>
27. Radnička fronta (2021.).*Mirovinski sustav*. Preuzeto 03.07. 2021. s <https://radnickafronta.hr/politike-i-program/1014-mirovinski-sustav>
28. Raiffeisen istraživanja [RMF] (bez dat.).*Prošlost, sadašnjost i budućnost mirovinskog sustava u RH*. Preuzeto 04.07.2021. s <https://www.rmf.hr/UserDocsImages/dokumenti/Proslost,%20sadasnjost%20i%20buducnost%20mirovinskoga%20sustava%20u%20RH.pdf>
29. Sabor.hr (2020.). *Izveštaj o radu obveznih mirovinskih fondova za 2020. godinu*. Preuzeto 18.08.2021. s https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-04-01/153711/ZAJEDNICKO_IZVJESCE_MIROVINSKI_FONDOVI_2020.pdf
30. Savez Samostalnih Sindikata Hrvatske [SSSH] (2016.). *Drugi mirovinski stup povećava krizu*. Preuzeto 31.07.2021. s <http://www.sssh.hr/hr/vise/nacionalne-aktivnosti-72/drugi-mirovinski-stup-povecava-krizu-2052>
31. Središnji državni portal (bez dat.).*Informacije o Regos-u*. Preuzeto 02.07.2021. s <https://mss.gov.hr/kapitalizirana-stednja-ii-i-iii-stup/informacije-o-regos-u/117>
32. Tomislav Pili (2019.). *Da povećanju doprinosa u drugi stup, ali samo kad bi se išlo u rasterećenje rada*. Preuzeto 23.7.2021. s <https://www.poslovni.hr/trzista/da-povecanju-doprinosu-u-ii-stup-ali-samo-kad-bi-se-islo-i-u-rasterecenje-rada-358917>

33. Večernji.hr(2020.). *Kakva je budućnost umirovljenika u Hrvatskoj*. Preuzeto 23.07.2021. s <https://www.vecernji.hr/vijesti/kakva-je-buducnost-umirovljenika-u-hrvatskoj-evo-sto-vlada-planira-uciniti-do-2030-1446323>
34. Zakon o mirovinskom osiguranju (NN 115/18) (2021.) Preuzeto 08.08.2021. s <https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju>
35. Zakon o obveznim mirovinskim fondovima (NN 64/18) (2021.) Preuzeto 08.08.2021. s <https://www.zakon.hr/z/708/Zakon-o-obveznim-mirovinskim-fondovima>

Popis slika

Slika 1: Vrste mirovinskih sustava.....	9
Slika 2: Stupovi mirovinskog osiguranja.....	13
Slika 3: Čimbenici prilikom odabira fonda.....	17
Slika 4: Članstvo OMF-a po društvima za upravljanje 5/2021.(u postotku).....	18
Slika 5: Članstvo OMF po kategorijama (u postotku).....	21
Slika 6: Brojčano stanje mirovinskih fondova (u jedinicama).....	22
Slika 7: Struktura imovine obveznih mirovinskih fondova (u postocima).....	23
Slika 8: Strukturni prikaz imovine obveznih mirovinskih fondova prema domicilnosti (u postocima).....	24
Slika 9: Valutna struktura imovine (u postocima).....	24
Slika 10: Ukupna neto imovina (u mlrd. HRK).....	25
Slika 11: Korisnici mirovina 2020.godine (u tisućama).....	29
Slika 12: Prinosi OMF-a.....	33

Popis tablica

Tabela 1: Članstvo u obveznom mirovinskom fondu (u tisućama).....	20
Tabela 2: Starosna mirovina.....	26
Tabela 3: Prijevremena starosna mirovina.....	27
Tabela 4: Vrijednost MIREX-a.....	33